

**Priatelia
Zeme
SPZ**

Adresa:

Haluzice 761
913 07 Bošáca

tel.: 0903 772 323
spz@priateliazeme.sk
www.priateliazeme.sk/spz

IČO: 35 529 261
DIČ: 2021396069

účet: IBAN: SK49 3100
0000 0043 5005 4701

Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky
Sekcia posudzovania vplyvov na životné prostredie
Odbor posudzovania vplyvov na životné prostredie
Námestie Ľudovíta Štúra č. 1
812 35 Bratislava

V Haluziciach 24. 7. 2026

Vec:

1. Podanie rozkladu proti záverečnému stanovisku

Ako mimovládna organizácia podporujúca ochranu životného prostredia s celoslovenskou pôsobnosťou, ktorá sa stala účastníkom konania vo veci posudzovania vplyvov na životné prostredie navrhovanej činnosti „**Centrum energetického zhodnotenia odpadov**“ (ďalej len „CEZO“) navrhovateľa SLOVNAFT, a. s., Vlčie hrdlo 1, 824 12 Bratislava (ďalej len „navrhovateľ“) po preskúmaní záverečného stanoviska MŽP SR, odboru posudzovania vplyvov na životné prostredie (ďalej len „príslušný orgán“) č: 4026/2026-11.1, 37015/2026 (ďalej len „záverečné stanovisko“), **podávame rozklad voči tomuto rozhodnutiu** podľa § 61 ods. 1 zákona č. 71/1967 Zb. o správnom konaní (správny zákon).

Príslušný orgán sa riadne a úplne nevysporiadal s našimi pripomienkami k Správe o hodnotení. Niektoré pripomienky posúdil len čiastočne, zatiaľ čo inými sa nezaoberal vôbec. Z uvedeného dôvodu žiadame odvolací orgán, aby tento nedostatok napravil a riadne, jednotlivo a preskúmateľným spôsobom posúdil všetky pripomienky, ktoré Priatelia Zeme – SPZ uplatnili v rámci procesu posudzovania vplyvov na životné prostredie.

2. Stanoviská k vyjadreniam MŽP SR v záverečnom stanovisku

2.1. Stanovisko k vyjadreniu MŽP SR k pripomienke č. 1

a), b) Zvozový okruh

Nadálej trváme na svojom stanovisku, že umiestnenie Centra energetického zhodnotenia odpadov je nevhodné z hľadiska odpadového hospodárstva a zároveň predstavuje riziko pre životné prostredie a zdravie obyvateľstva. Lokalizované by bolo excentricky pri hraniciach Slovenska a v blízkosti už existujúcej spaľovne OLO – ZEVO. Navrhovateľ počas procesu EIA síce znížil celkovú ročnú kapacitu z 316 700 ton odpadov na 220 000 ton (118 000 t/rok – komunálny odpad, 77 000 t/rok – priemyselný odpad, 25 000 t/rok – nebezpečný odpad), avšak naďalej by išlo o kapacitne veľkú spaľovňu odpadov.

MŽP SR k našim výhradám k zvozovému regiónu navrhovanej činnosti uvádza, že pre zmesový komunálny odpad bude určený Bratislavský (okrem mesta Bratislava), ale aj Nitriansky, Trnavský a Trenčiansky kraj a že na základe prognózy vzniku zmesového komunálneho odpadu a objemného odpadu by v roku 2035 malo byť k dispozícii z tohto regiónu 274 000 ton týchto odpadov, ktoré by museli skončiť na skládke odpadov alebo v zariadení na energetické zhodnotenie odpadu.

Existujúce zariadenie OLO – ZEVO má v súčasnosti povolenú kapacitu 163 500 ton odpadu ročne, pričom po plánovanej rekonštrukcii a doplnení kotla K3 by sa jeho kapacita mala zvýšiť na 180 000 ton ročne. Navrhovateľ mu pritom prisúdil zvozovú oblasť obmedzenú len na územie hlavného mesta Bratislavy, kde v roku 2025 vzniklo 100 319 ton zmesového komunálneho odpadu a 10 878 ton objemného odpadu. Podľa oficiálnej stránky mesta Bratislava dosiahla v roku 2025 úroveň vytriedenia komunálnych odpadov len 38,18 %, hoci niektoré slovenské mestá, napríklad Nové Zámky, Pezinok alebo Svit už dosahujú výrazne vyššiu úroveň triedenia. Z uvedeného vyplýva, že na priblíženie sa k cieľu 65 % miery recyklácie komunálnych odpadov do roku 2035, prípadne na jeho splnenie bude musieť množstvo komunálnych odpadov určených na energetické zhodnotenie v Bratislave výrazne klesnúť pod hranicu 100 000 ton ročne.

MŽP SR vylúčilo z predmetného posúdenia iba mesto Bratislava. V dôsledku plánovaného zvýšenia kapacity existujúcej spaľovne OLO – ZEVO a zároveň očakávaného rastu miery triedenia a recyklácie komunálnych odpadov sa však v tomto zariadení uvoľní kapacita aj na energetické zhodnocovanie odpadov z okolitých okresov, prípadne priemyselných odpadov. Predpokladané množstvo 274 000 ton zmesového komunálneho odpadu určeného v roku 2035 pre energetické zhodnotenie v navrhovanej spaľovni preto považujeme za nadhodnotenú, keďže časť z tohto odpadu bude možné energeticky zhodnotiť už v existujúcej spaľovni OLO – ZEVO.

c) Princíp blízkosti – nakladanie s odpadom, čo najbližšie k miestu jeho vzniku

Navrhovanou činnosťou by bol porušený princíp blízkosti, teda nakladanie s odpadom čo najbližšie k miestu jeho vzniku. Predložená zvozová štúdia počíta z dovozom z veľkého množstva obcí, vrátane miest vzdialených viac ako 100 km – napríklad z Považskej Bystrice (cca 170 km), Levíc (cca 150 km), Trenčína a Partizánskeho (cca 130 km). Týmto sa neúmerne zvyšuje uhlíková stopa dovážaných odpadov.

MŽP SR vo svojom vyjadrení uviedlo, že v predmetnom prípade by nedošlo k porušeniu uvedeného princípu, lebo „navrhovaná činnosť je definovaná ako zariadenie určené na energetické zhodnocovanie predupraveného nerecyklovateľného zvyškového komunálneho odpadu, ktorý nie je vhodný na materiálové zhodnotenie, a ktorý by v prípade neexistencie primeraných kapacít na energetické zhodnotenie, musel byť zneškodňovaný skládkovaním“. S uvedeným záverom MŽP SR nesúhlasíme. Kapacity na energetické zhodnocovanie predupraveného nerecyklovateľného zvyškového komunálneho odpadu sú v širšom okolí navrhovanej činnosti zabezpečené existujúcou spaľovňou. Namiesto budovania ďalších kapacít je preto potrebné prijať účinné opatrenia na presadzovanie hierarchie odpadového hospodárstva.

d) Existencia zariadení na spoluspaľovanie odpadov vo zvozovom okruhu

Navrhovaná činnosť zameraná na energetické zhodnocovanie komunálneho odpadu nezohľadňuje ani ďalšie existujúce možnosti spoluspaľovania vytriedeného komunálneho odpadu v zariadeniach nachádzajúcich sa v predmetnom zvozovom regióne. Ide o tri cementárne s významnou disponibilnou kapacitou na spoluspaľovanie odpadov. Vo zvozovom okruhu I. sa nachádza cementáreň v Rohožníku s kapacitou približne 300 000 ton odpadu ročne. Vo zvozovom okruhu IV. sa nachádzajú cementárne v Hornom Srní s kapacitou približne 60 000 ton odpadu ročne a v Ladcoch s kapacitou približne 80 000 ton odpadu ročne. Ide o spoluspaľovanie odpadu tzv. tuhého alternatívneho paliva (TAP), ktoré sa získava úpravou komunálneho odpadu. Po zavedení povinnej úpravy komunálnych odpadov na Slovensku bude možné TAP zo zvozových okruhov I. až IV. energeticky zhodnocovať spoluspaľovaním v týchto cementárňach. Dostupnosť týchto kapacít preto predstavuje ďalší významný faktor spochybňujúci potrebu realizácie navrhovanej činnosti.

MŽP SR vo svojom vyjadrení uviedlo, že „*primárna úloha týchto zariadení nespočíva v spracovaní odpadov a preto predstavujú iba doplnkovú infraštruktúru na spracovanie odpadov*“. Zároveň konštatovalo, že „*na TAP možno technologicky upraviť približne iba 30% vstupného komunálneho odpadu*.“ **Navrhovateľ ani MŽP SR však neposúdili možnosť využitia dostupnej ročnej kapacity predmetných cementární, ktorá spolu predstavuje približne 440 000 ton TAP. Nezaoberali sa ani skutočnosťou, že táto kapacita je v súčasnosti vo významnej miere využívaná na spoluspaľovanie TAP dovážaného zo zahraničia. Po zavedení povinnej úpravy komunálneho odpadu od 1. januára 2027 pritom vznikne podstatne väčší potenciál na výrobu TAP z domácich komunálnych odpadov a na jeho prednostné využívanie v existujúcich zariadeniach na spoluspaľovanie odpadov.**

e), f) Prognóza tvorby komunálneho odpadu

Ako sme uviedli v predchádzajúcich bodoch tejto pripomienky, naďalej trváme na tom, že MŽP SR ani navrhovateľ dostatočne nezohľadnili existujúce kapacity na spracovanie zvyškového komunálneho odpadu a TAP v posudzovanom zvozovom okruhu. Rovnako neboli náležite zohľadnené opatrenia smerujúce k zníženiu množstva ZKO, najmä zavádzanie množstvového zberu, zlepšovanie triedeného zberu biologicky rozložiteľného kuchynského a reštauračného odpadu a zavedenie mechanicko-biologickej úpravy odpadov.

2.2. Stanovisko k vyjadreniu MŽP SR k pripomienke č. 2

Naďalej nesúhlasíme s vyjadrením, že navrhovaná činnosť „*bude mať významný pozitívny vplyv na systém odpadového hospodárstva*.“ Navrhovateľ posúdil uvedenú činnosť len z hľadiska záväzného cieľa EÚ obmedzujúceho skládkovanie komunálneho odpadu na maximálne 10 %. Realizáciou navrhovanej činnosti, ktorá je v hierarchii odpadového hospodárstva len na predposlednom mieste, síce odstráni problém nadmerného skládkovania, avšak takáto činnosť prináša množstvo iných negatívnych dopadov. Z uvedeného dôvodu energetické zhodnocovanie odpadov nie je podporované aktuálnymi dokumentmi EÚ a navrhovaná činnosť mala zohľadniť tieto dokumenty, ciele a vyjadrenia európskych inštitúcií:

- ciele „Rámцovej smernice o odpadoch EÚ 2018/851 a jej vykonávacie rozhodnutie Komisie (EÚ) 2019/1004“,
- cieľ „nového Akčného plánu EÚ pre obehového hospodárstvo (2020)“ cit. „znížiť množstvo zvyškového (nerecyklovaného) komunálneho odpadu na polovicu do roku 2030“,
- cieľ „Európskej stratégie pre plasty v obehovom hospodárstve z roku 2018“ cit. „Všetky plastové obaly uvádzané na trh EÚ sa do roku 2030 stanú buď opätovne použiteľnými, alebo nákladovo efektívne recyklovateľnými.“,
- citáciu „Nariadenia Komisie (EÚ) C/2021/2800, ktorá je zameraná na taxonómiu zelených investícií“ z roku 2021 cit.: „...že hospodárske činnosti nepovedú k neefektívnosti pri využívaní zdrojov alebo viazanosti na lineárne výrobné modely, že sa bude predchádzať vzniku odpadu alebo dôjde k jeho zníženiu a že v prípade potreby sa s ním bude nakladať v súlade s hierarchiou odpadového hospodárstva. Týmito kritériami by sa takisto malo zabezpečiť, aby hospodárske činnosti neohrozovali cieľ prechodu na obehové hospodárstvo.“
- Oznámenie „Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Úloha energetického zhodnocovania odpadu v obehovom hospodárstve“ zo dňa 26. 1. 2017, ktorá stanovuje nadradené postavenie recyklácie nad energetickým zhodnotením a v ktorom sa píše, že členské štáty s vysokou mierou využívania skládok odpadu by sa mali prednostne zamerať na ďalší rozvoj systémov triedeného zberu odpadov a infraštruktúry recyklácie. Čo sa týka recyklácie, uvádza sa v ňom cit.: „EÚ v oblasti recyklácie očakáva zníženie množstva zmiešaného odpadu ako východiskovej suroviny pre proces energetického zhodnocovania odpadu. Z týchto dôvodov sa odporúča, aby členské štáty postupne upustili od verejnej podpory zhodnocovania energie zo zmiešaného odpadu“.
- pripravovaná revízia „Rámцovej smernice o odpadoch“, pripravované „Nariadenie o obaloch a odpadoch z obalov“ a „Nariadenie o ekodizajne pre udržateľné výrobky“.

Navrhovateľ neposúdil súlad navrhovanej činnosti s uvedenými dokumentmi a cieľmi Európskej únie. Takéto posúdenie nevykonalo ani MŽP SR.

Navrhovateľ sa ďalej odvoláva na Program odpadového hospodárstva SR na roky 2021 – 2025 (ďalej len „POH SR“), podľa ktorého „je riešením aj nasmerovanie nerecyklovateľného komunálneho odpadu do nových zariadení na energetické zhodnocovanie odpadu“. V predmetnej pripomienke sme žiadali o predloženie analýzy vzniku nerecyklovateľného komunálneho odpadu v zvozovej oblasti.

Našej požiadavke o predloženie analýzy vzniku nerecyklovateľného komunálneho odpadu v zvozovej oblasti, ako aj prognózovanie jeho tvorby v ďalších rokoch nevyhoveli ani navrhovateľ, ani MŽP SR.

Zoznam druhov komunálnych odpadov uvedený v prílohe Správy o hodnotení, ktoré má navrhovateľ v úmysle v zariadení spaľovať, pritom zahŕňa aj odpady, ktoré možno z komunálneho odpadu vytriediť a materiálovo zhodnotiť. Navrhovaná činnosť teda nie je zameraná výlučne na energetické zhodnocovanie nerecyklovateľných odpadov, ale aj

recyklovateľných odpadov, čo možno pozorovať aj pri prevádzke existujúcich spaľovní odpadov.

Na nebezpečenstvo výstavby ďalších zariadení na energetické zhodnocovanie odpadov komunálnych odpadov priamo na Slovensku poukázal najväčší slovenský informačný portál o dianí v Európskej únii EURACTIV.sk 1: „EURACTIV.sk zisťoval, ako je na tom Slovensku s kapacitami pre energetické zhodnocovanie odpadov. Aktuálne sú na úrovni 285 tisíc ton odpadu ročne. Po pripočítaní kapacity slovenských cementární je to až 605 tisíc ton ročne. Keby sa teoreticky využili všetky pre slovenský komunálny odpad, mohli by ho dnes spaľovať 12 percent, s cementárnami až 27 percent. V roku 2035 by pritom podľa európskej legislatívy mala maximálna úroveň spaľovania odpadu dosahovať 25 percent.“ V Oznámení Komisie o úlohe energetického zhodnocovania odpadu v obehovom hospodárstve z 26. 1. 2017² sa uvádza, že „členské štáty by pri plánovaní nových zariadení na energetické zhodnocovanie na spracovanie nerecyklovateľných odpadov mali dôkladne posúdiť vplyv recyklačných cieľov na dostupnosť vhodného odpadu, dostupnú kapacitu existujúcich zariadení spoluspaľovania a spaľovacích zariadení (vrátane cementární), ale aj plánované alebo existujúce kapacity v susedných krajinách.“

2.3. Stanovisko k vyjadreniu MŽP SR k pripomienke č. 3

Nadalej poukazujeme na skutočnosť, že energetické zhodnotenie odpadov nie je bezodpadovou technológiou. Spaľovaním vznikajú významné množstvá sekundárnych odpadov, ktoré sú problematické z hľadiska zloženia, ďalšieho spracovania, bezpečného zneškodnenia, ako aj prípadného materiálového využitia. Podľa údajov uvedených v tabuľke na strane 43 a v tabuľke na strane 81 Správy o hodnotení má prevádzkou zariadenia každoročne vznikáť 68 000 ton hrubého popola a súvisiacej frakcie zaradeného do kategórie „ostatný odpad“ a 12 800 ton jemného popola zaradeného do kategórie „nebezpečný odpad“. Vo vzťahu k celkovému množstvu vstupujúceho odpadu ide približne o 30 % odpadov kategórie „ostatný“ a približne o 5 % odpadov kategórie „nebezpečný“.

Je potrebné zdôrazniť, že ani zaradenie približne 68 000 ton hrubého popola a súvisiacej frakcie do kategórie „ostatný odpad“ samo osebe nepreukazuje jeho environmentálnu bezpečnosť ani vhodnosť na materiálové využitie. Napriek tomu, že sa tieto odpady v niektorých európskych štátoch využívajú v stavebníctve, narastajú obavy z environmentálnych a zdravotných rizík spojených s ich použitím, najmä v dôsledku možného obsahu ťažkých kovov, perzistentných organických látok a ďalších kontaminantov, ako aj rizika ich postupného uvoľňovania do pôdy, podzemných a povrchových vôd.

Existujú štúdie, ktoré preukazujú prítomnosť nebezpečných látok vrátane ťažkých kovov aj v popole, ktoré pri jeho zhodnotení predstavujú zdravotné riziko. O tomto nebezpečenstve používania popola zo spaľovne v stavebníctve, vrátane nevhodných stavebno-technických vlastností popola, sa vyjadrujú aj renomovaní odborníci napr. Thomas Fisher, Rainer Bunge ³,

¹ <https://euractiv.sk/section/obehova-ekonomika/news/potrebuje-slovensko-nove-spalovne-komunalneho-odpadu-zavisi-to-od-priemyslu-aj-dovozu/>

² <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:52017DC0034&from=SK>

³ <https://www.dw.com/de/m%C3%BCllverbrennung-in-deutschland-entsorgung-mit-risiken/a-50759483>

Jindřich Petrlík ⁴. Ak chceme vylúčiť zdravotné riziko z materiálového zhodnotenia popola, je potrebné toto zhodnotenie popola zastaviť a povoliť len jeho skládkovanie. Napríklad vo Švajčiarsku je neprípustné popol zo spaľovne materiálovo zhodnotiť, možné je len skládkovanie. Škvára a popol, ktoré vznikajú po spálení odpadu v ZEVO “Die Müllverbrennungsanlage Spittelau” vo Viedni, sa dokonca skládkuje až v Nemecku. V najnovšej výskumnej správe medzinárodnej organizácie ZWE ⁵ z januára 2022 sa uvádza, že používanie popola zo spaľovní odpadov je spojené s obavami o verejné zdravie a bezpečnosť. Štúdia uvádza 15 argumentov proti materiálovému použitiu tohto popola, medzi ktoré napr. patrí argument, že popol obsahuje významné koncentrácie látok (PCDD/F, PBDE, PCB, PFAS), ktoré vzbudzujú vysoký stupeň obáv podľa REACH na základe splnenia jedného alebo viacerých kritérií nebezpečnosti podľa nariadenia EÚ REACH (konkrétne: veľmi bioakumulatívne; karcinogenita; mutagenita; reprodukčná toxicita; narušenie endokrinného systému; toxicita pre špecifický cieľový orgán pri opakovanej expozícii; a chronická toxicita pre vodné prostredie). Popol okrem toho obsahuje aj veľké množstvo mikroplastov. Súčasné bezpečnostné normy sú zastarané a testovacie metódy pri popole sú nedostatočné a nereprezentujú skutočné podmienky, v ktorých sa popol v stavebníctve využíva.

Na nebezpečenstvo používania popola pre stavebné účely z dôvodu obsahu nebezpečných látok poukazuje najnovšie aj výskum švédskych výskumníkov, ktorí v popole 27 spaľovní odpadov z 38 vo Švédsku zistili zvýšené koncentrácie veľmi nebezpečných per- a polyfluóralkylových látok (PFAS).⁶

Na strane 147 posudku sa posudzovateľ odvoláva na Stratégiu odpadového hospodárstva SR do roku 2035, v ktorej sa medzi opatreniami uvádza zváženie úpravy legislatívy v súvislosti s využitím škvary zo zariadení na energetické využitie odpadov v stavebníctve. Toto tvrdenie je síce pravdivé, avšak dokument zároveň uvádza, že „*vzhľadom na možné riziká toxicity, resp. environmentálnej a zdravotnej rizikovosti škvary zo zariadení na energetické zhodnocovanie odpadu bude pred zavedením opatrenia nevyhnutné realizovať výskum a meranie parametrov a kvality škvary.*“ Aj táto skutočnosť potvrdzuje naše varovanie, že zhodnocovanie škvary je problematické vzhľadom na možný obsah nebezpečných a vysoko nebezpečných látok, ktoré nemožno vylúčiť len na základe obmedzeného počtu vstupných analýz. Do CEZO nevstupuje chemicky homogénny ani predvídateľný materiál. Variabilita zloženia vstupných odpadov preto neumožňuje vykonávať analýzy škvary a popolčeka v takej frekvencii a rozsahu, aby boli dostatočne reprezentatívne pre spoľahlivé posúdenie ich nebezpečnosti. V našej pripomienke sme poukázali na viaceré štúdie a výskumy, ktoré túto nebezpečnosť potvrdzujú. Navyše, súčasné bezpečnostné normy sú v mnohých ohľadoch zastarané a používané testovacie metódy pri popole sú nedostatočné, keďže nereflektujú reálne podmienky jeho správania v životnom prostredí.

MŽP uviedlo, že výstupné odpady, ako sú popolček, piesky z fluidnej vrstvy a ďalšie obdobné odpady, budú v prípade ich zaradenia do kategórie nebezpečných odpadov na základe chemických analýz stabilizované alebo solidifikované a zneškodnené uložením na skládku nebezpečných odpadov. Navrhovateľ odhaduje ich vznik na približne 5 % z celkového množstva vstupujúcich odpadov. **MŽP SR sa však vôbec nevysporiadalo s našou**

⁴ <https://arnika.org/dioxiny-z-toxickeho-popilku-se-dostavaji-do-naseho-potravniho-retezce>

⁵ https://zerowasteeurope.eu/wp-content/uploads/2022/01/zwe_Jan2022_toxic_fallout_research_report.pdf

⁶ <https://pubs.acs.org/doi/10.1021/acs.estlett.4c00819d>

pripomienkou ani s predloženými obdobnými štúdiami, ktoré poukazujú na environmentálne a zdravotné riziká spojené s využívaním popola a škvary zo spaľovania odpadov. Tieto odpady sa síce bežne zaraďujú do kategórie „ostatný odpad“, avšak pribúdajú odborné poznatky poukazujúce na možný obsah nebezpečných látok, ich dlhodobú mobilitu a riziko postupného uvoľňovania kontaminantov do pôdy, povrchových a podzemných vôd.

2.4. Stanovisko k vyjadreniu MŽP SR k pripomienke č. 4

Na základe našej požiadavky na výpočet energetickej účinnosti podľa Prílohy č. 9 vyhlášky MŽP SR č. 371/2015 Z. z., ktorou sa vykonávajú niektoré ustanovenia zákona o odpadoch v znení neskorších predpisov, berieme na vedomie, že navrhovateľ tento výpočet v Správe o hodnotení uviedol a berieme na vedomie, že je vypracovaný v zmysle platnej legislatívy. **V kontexte prebiehajúcej energetickej a klimatickej a krízy však energetické využívanie odpadu z hľadiska energetickej účinnosti predstavuje neefektívne riešenie, ktoré zároveň kvôli nadmernej produkcii skleníkových plynov vedie k prehľbovaniu klimatickej krízy.**

Energetická účinnosť pri výrobe elektriny z odpadu je nízka, dokonca nižšia ako v prípade výroby elektriny plynovými turbínami s kombinovaným cyklom. Najnovšia štúdia vykonaná spoločnosťou Equanimator zistila, že energetická účinnosť pri výrobe elektriny z odpadu je v najlepšom prípade okolo 20 %, avšak v prípade výroby elektriny spaľovaním uhlia to je 35 % a v prípade zariadení s plynovými turbínami s kombinovaným cyklom to je 55 %⁷.

2.5. Stanovisko k vyjadreniu MŽP SR k pripomienke č. 5

V „Predbežnom zozname odpadov“ určených na spaľovanie, ktorý tvorí prílohu č. 12 Správy o hodnotení, navrhovateľ naďalej ponechal odpady č. „20 02 01 – biologicky rozložiteľný odpad“, č. „20 01 08 – biologicky rozložiteľný kuchynský a reštauračný odpad“ a č. „20 01 01 – papier a lepenka“, napriek tomu, že sme požadovali ich vypustenie zo zoznamu. Pri uvedených druhoch odpadov je v súlade s hierarchiou odpadového hospodárstva potrebné jednoznačne uprednostniť materiálové zhodnocovanie pred ich energetickým zhodnotením. Osobitný význam má materiálové zhodnocovanie biologicky rozložiteľných odpadov, keďže využívanie kvalitného kompostu prispieva k zvyšovaniu obsahu organickej hmoty, zlepšovaniu štruktúry a vodozadržnej schopnosti pôdy. Vzhľadom na degradáciu pôd a prejavy klimatickej zmeny je takéto využívanie biologicky rozložiteľných odpadov čoraz naliehavšie.

Navrhovateľ ponechanie uvedených odpadov v zozname odôvodnil nasledovne: *„Pokiaľ zariadenie nebude mať oprávnenie spaľovať uvedené odpady, nebude môcť riešiť ad hoc havarijné situácie, ktoré sa v budúcnosti môžu vyskytnúť“*. Navrhovateľ však bližšie nevysvetlil, aké konkrétne havarijné situácie má na mysli a s akou pravdepodobnosťou môžu nastať. Za mimoriadnu situáciu by bolo možné považovať napríklad chemickú alebo biologickú kontamináciu odpadov, prípadne napadnutie rastlinného materiálu chorobou alebo škodcom, keď môže byť z rastlinolekárskeho hľadiska potrebné jeho spálenie. Takéto osobitné prípady však nemožno používať ako odôvodnenie na paušálne povolenie spaľovania celých druhov biologicky rozložiteľných a recyklovateľných odpadov. Ak by išlo o chemickú kontamináciu

⁷ <https://zerowasteeurope.eu/wp-content/uploads/2023/01/Debunking-Efficient-Recovery-Full-Report-EN.docx.pdf>

dreva nebezpečnými látkami, takýto odpad by mal byť zaradený pod príslušné katalógové číslo zodpovedajúce jeho skutočným vlastnostiam, napríklad 20 01 37 – drevo obsahujúce nebezpečné látky. Obdobne ak by išlo o infekčný kuchynský odpad, musel by byť zaradený medzi nebezpečné odpady, napríklad 18 01 03 alebo 18 02 02, teda medzi odpady, ktorých zber a zneškodňovanie podliehajú osobitným požiadavkám z hľadiska prevencie nákazy. Energetické zhodnotenie vytriedeného odpadu katalógového čísla „20 01 01 – papier a lepenka“ môže byť odôvodnené len v prípadoch, keď je papier a lepenka znečistený do takej miery, že jeho materiálové zhodnotenie nie je technicky alebo environmentálne možné. **Paušálne ponechanie odpadov katalógových čísel „20 02 01 – biologicky rozložiteľný odpad“, „20 01 08 – biologicky rozložiteľný kuchynský a reštauračný odpad“ a „20 01 01 – papier a lepenka“ v zozname odpadov určených na spaľovanie preto považujeme za nesprávne a nedostatočne odôvodnené. Takéto nastavenie nevytvára účinné záruky, že materiálové zhodnotenie týchto odpadov bude skutočne uprednostnené pred ich energetickým zhodnotením.**

MŽP SR vo svojom vyjadrení súhlasilo s ponechaním uvedených odpadov v zozname s odôvodnením, že „nie je možné vylúčiť, že nejde o nezhodnotiteľný zvyšok, kedy je na mieste ich energetické zhodnocovanie“. MŽP SR však nevysvetlilo, za akých konkrétnych podmienok možno uvedené odpady považovať za materiálovo nezhodnotiteľné.

Navrhovateľ aj posudzovateľ opakovane tvrdia, že pôjde o energetické zhodnocovanie nerecyklovateľných odpadov. Posudzovateľ sa však vôbec nezaoberal vylúčením vyššie uvedených biologicky rozložiteľných odpadov zo zoznamu odpadov určených na spaľenie. K uvedenému sa na strane 210 posudku vyjadril: *„Namietané riziko, že by zariadenie vytváralo tlak na spaľovanie recyklovateľných alebo biologicky rozložiteľných odpadov, nie je podložené. Energetické zhodnocovanie predstavuje nákladovo náročnejší spôsob nakladania s odpadom, než kompostovanie a preto neexistuje ekonomická motivácia presúvať kvalitné materiálové toky do spaľovania.“* Posudzovateľ však opomína jeden podstatný faktor – spaľovňa musí dlhodobo pracovať na stabilnom výkone, pričom množstvo dodávaného odpadu musí byť približne konštantné. Práve ekonomická motivácia v takom prípade podporuje zvoz odpadu z čo najbližšieho okolia bez dôsledného rozlišovania jeho zloženia. Zároveň sa prehliada dlhodobo známa skutočnosť, že spaľovne komunálneho odpadu spaľujú aj biologicky rozložiteľné odpady, v dôsledku čoho sa výsledné emisie CO₂ približne delia na polovicu medzi fosílné a obnoviteľné zdroje. Negatívny vplyv spaľovní komunálnych odpadov na úroveň triedenia v ich bezprostrednom okolí je zrejmý aj na príklade slovenských miest, ktoré takéto zariadenia prevádzkujú. Ako sme už uviedli, podľa ročných výkazov o komunálnom odpade **dosahujú Bratislava a Košice najhoršiu mieru triedenia spomedzi krajských miest, ako aj v porovnaní s vybranými okresnými mestami. Bratislava dosahuje úroveň vytriedenia len 38,18 % a Košice dokonca iba 33,45 %.** Navyše, analýza zvyškového komunálneho odpad končiaceho v spaľovni by podľa našich zistení preukázala, že 60 % až 80 % jeho zloženia tvorí recyklovateľný odpad.

MŽP SR sa vo svojom vyjadrení nijako nevysporiadalo s naším argumentom o negatívnom vplyve spaľovní odpadov na úroveň triedenia a recyklácie komunálnych odpadov v ich spádových oblastiach, ani s predloženými údajmi na tento nepriaznivý vplyv v Bratislave a v Košiciach, teda v mestách, v ktorých sú spaľovne komunálnych odpadov dlhodobo prevádzkované.

2.6. Stanovisko k vyjadreniu MŽP SR k pripomienke č. 6

Poukazujeme na to, že realizácia „Centra energetického zhodnocovania odpadov“ v navrhovanom rozsahu je v rozpore s dekarbonizačným úsilím Slovenskej republiky a s jej záväzkom dosiahnuť klimatickú neutralitu do roku 2050, keďže prevádzka zariadenia by bola spojená s významnými emisiami skleníkových plynov a predstavovala by negatívny vplyv na klímu. Tiež poukazujeme na skutočnosť, že intenzita uhlíka (teda množstvo CO₂ na jednotku vyrobenej energie) vyrobená v spaľovniach odpadu je 2 x väčšia ako priemerná intenzita uhlíka v elektrine EÚ a 1,5 x väčšia ako energia vyrobená z fosílnych palív.⁸ Z uvedeného dôvodu je nevyhnutné zamerať sa na získavanie energie z nízkoemisných obnoviteľných zdrojov energie a nie z vysokoemisného energetického zhodnocovania odpadov.

V Klimatickej štúdii sa uvádza, že „K naplneniu národných cieľov, tak aj cieľov EÚ pre znižovanie antropogénnych emisií skleníkových plynov energetickom zhodnotením odpadov by malo prispieť aj vybudovanie nového CEZO“. Energetické zhodnocovanie odpadov nemôže prispieť k znižovaniu antropogénnych emisií skleníkových plynov. Naopak, bolo by to príspevkom k prehĺbovaniu klimatickej krízy. **Žiadny relevantný dokument EÚ nepovažuje výstavbu zariadení na energetické zhodnocovanie odpadov za pozitívny krok v riešení klimatickej krízy!**

K bodu A/ V Dodatku ku Klimatickej štúdii, v bode 10. „Preverenie správnosti použitých emisných faktorov“ spracovatelia priznali chybnú metodiku výpočtu pôvodných ročných emisií CO₂, keďže pôvodný výsledok bol takmer štvornásobne nižší než následne opravený. V Dodatku sa doslovne uvádza: „Z porovnania jednotlivých prístupov jasne vyplýva, že pôvodný výpočet, ktorý implicitne uvažoval 100 % účinnosť bol metodicky nesprávny a viedol k výraznému podhodnoteniu emisií (len okolo 26 000 ton CO₂ ročne). Opravené výpočty, ktoré vychádzajú zo skutočnej spotreby paliva, poskytujú výsledky v intervale 86 – 103 000 ton CO₂ ročne v závislosti od uvažovanej účinnosti a vstupných parametrov.“

Napriek tomuto zásadnému rozdielu, však Záver Dodatku obsahuje **zavádzajúce tvrdenie**, že „Niektoré metodické odlišnosti by síce mohli priniesť mierne úpravy výsledkov, avšak vplyv týchto zmien na celkové hodnotenie projektu je zanedbateľný. Aj po započítaní emisií z dopravy alebo úprave výpočtov podľa pripomienok oponentov ostáva záver pôvodnej klimatickej štúdie nezmenený – projekt CEZO predstavuje klimaticky priaznivejšiu alternatívu oproti referenčným scenárom nakladania s odpadom“.

MŽP SR sa vo svojom vyjadrení priklonilo k argumentácii navrhovateľa a napriek „štvornásobnému“ pochybeniu uviedlo, že sa „porovnávali varianty, pri ktorých ide o nakladanie s nerecyklovateľným odpadom, resp. s odpadom, ktoré nie je možné opätovne využiť.“ Toto konštatovanie však nezodpovedá skutočnosti, keďže v predmetnej štúdii boli ako porovnávací variant použité skládky odpadov, na ktorých sa neukladá výlučne nerecyklovateľný odpad. Takéto skládky „na nie nebezpečný odpad“ s nerecyklovateľnými odpadmi sa v podmienkach Slovenskej republiky neprevádzkujú.

⁸ <https://www.climate2020.org.uk/wp-content/uploads/2020/04/078-079-C2020-Vahk.pdf>

K bodu B) – k jednotlivým bodom a) až f) sa MŽP SR vyjadrilo nasledovne:

- a) Porovnáva energetické zhodnotenie odpadov iba so skládkovaním, teda s najhorším spôsobom nakladania s odpadmi podľa hierarchie odpadového hospodárstva. Chýba porovnanie s očakávanými systémovými zmenami, s recykláciou či s opatreniami na predchádzanie vzniku odpadov a ich opätovné použitie.

MŽP SR nesprávne uvádza, že „recyklácia a predchádzanie vzniku odpadu v tomto prípade nie sú alternatívnym riešením k spracovaniu zvyškového odpadu“. Práve zvyškový odpad, ktorý sa v súčasnosti skládkuje alebo spaľuje pritom naďalej obsahuje významný podiel recyklovateľných zložiek, ktorý podľa analýz vykonaných Priateľmi Zeme – SPZ a organizáciami zodpovednosti výrobcov presahuje 50 %. Uvedené potvrdzuje aj Graf 2-23 (Zloženie zmesového odpadu) v dokumente Stratégia odpadového hospodárstva SR do roku 2035 vydanom MŽP SR. Dôslednejšie triedenie a materiálové zhodnocovanie predstavujú reálnu alternatívu k jeho energetickému zhodnocovaniu alebo skládkovaniu. Rovnako predchádzanie vzniku odpadu znamená prijatie opatrení na znižovanie jeho množstva, čím sa priamo znižuje aj množstvo zvyškového odpadu určeného na energetické zhodnotenie.

- b) Porovnáva energetické zhodnotenie odpadov s najnepriaznivejšou formou skládkovania, teda bez akejkoľvek úpravy, bez využitiu skládkového plynu a pri skládkovaní biologicko-rozložiteľných odpadov nevytriedených z komunálneho odpadu.

Vyjadrenie MŽP SR sa s predmetnou výhradou vôbec nevysporiada. MŽP SR sa obmedzilo len na všeobecné konštatovanie, že „navrhovaná činnosť predstavuje klimaticky priaznivejšiu alternatívu oproti referenčným scenárom nakladania s odpadom“, pričom neuviedlo vo vzťahu ku ktorým konkrétnym referenčným scenárom má byť navrhovaná činnosť klimaticky priaznivejšia.

- c) Podhodnocuje emisie z dopravy. V bode 10.5 „Emisie z dopravy“ sa uvádza, že ide o „malú časť celkových emisií“, no v skutočnosti môže ísť až o 5 – 10 % emisií vznikajúcich zo spaľovania odpadu.

MŽP SR vo svojom vyjadrení, ktoré je omylom zaradené pod bodom d), iba odôvodňuje množstvo 5 – 10 % emisií zo spaľovania odpadov, avšak k podstate našej výrazy, či tento podiel predstavuje z hľadiska ochrany klímy relevantné množstvo emisií sa však nevyjadrilo.

- d) Podhodnocuje emisie zo spaľovania plastov. Pri 7 000 tonách plastových obalov a 11 000 tonách plastov a kompozitov z priemyslu je reálna emisná intenzita najmenej 1,6 t CO₂ na 1 tonu plastu. Výsledná emisná záťaž by tak bola (7 000 ton + 11 000 ton) x 1,6 = 28 800 ton CO₂, čo je paradoxne viac, ako udávali autori pôvodnej štúdie pre celé CEZO, ešte pred spracovaním Dodatku.

Vyjadrenie MŽP SR, ktoré je omylom zaradené pod bodom c), sa s predmetnou výhradou vôbec nevysporiada. Ministerstvo sa obmedzilo iba na opis predchádzajúceho použitia emisného faktora v Klimatickej štúdii.

- e) Ďalším faktorom zhoršujúcim uhlíkovú bilanciu CEZO je očakávaný vývoj v čase jeho spustenia. Vyššia miera vytriedenia biologicky rozložiteľných odpadov zvýši podiel fosílného uhlíka v spaľovanom zvyšku, čím sa zvýši aj jeho emisný faktor.

MŽP vo svojom vyjadrení pripustilo, že emisný faktor navrhovanej činnosti sa môže v budúcnosti mierne zvýšiť, s horným odhadom okolo 0,346 kg CO₂ ekv./kWh. Tento faktor je nesprávny, už v súčasnosti je uhlíková intenzita vyrobenej elektriny zo spaľovni cca 0,580 kg CO₂ ekv./kWh⁸.

- f) Uhlíkovú bilanciu CEZO bude ďalej zhoršovať aj meniaci sa energetický mix. Podiel obnoviteľných zdrojov v elektrickej sieti bude rásť, čo ďalej prehĺbi rozdiel medzi uhlíkovou stopou CEZO a uhlíkovou stopou elektriny v sieti v jeho neprospech. Priemerná intenzita elektrickej siete v EÚ 28 je v súčasnosti 298 g CO₂ekv/kWh, čo je približne dvakrát menej ako uhlíková intenzita vyrobenej elektriny zo spaľovni (cca 580 g CO₂ekv/kWh)⁹.

Posudzovateľ na strane 158 posudku uvádza, že *„je metodicky vysvetliteľné, že referenčným scenárom pre zvyškový nerecyklovateľný odpad v podmienkach SR je práve skládkovanie. Alternatívy ako recyklácia alebo prevencia vzniku odpadu nepredstavujú alternatívne riešenie pre tento konkrétny zvyškový tok“* Posudzovateľ tak opakovane tvrdí, že energetické zhodnocovanie má byť koncovým riešením pre nerecyklovateľný zvyškový odpad. Toto tvrdenie považujeme za zavádzajúce, pretože:

- v zozname odpadov navrhovaných na energetické zhodnotenie sú uvedené aj čisto recyklovateľné odpady, napr. odpad č. „20 02 01 – biologicky rozložiteľný odpad“, č. „20 01 08 – biologicky rozložiteľný kuchynský a reštauračný odpad“ a č. „20 01 01 – papier a lepenka“,
- aj v súčasnosti sa v spaľovniach v Košiciach a v Bratislave spaľuje významný podiel recyklovateľného odpadu,
- v zmesovom komunálnom odpade sa stále nachádza vysoký podiel recyklovateľných zložiek, a to na úrovni 60 % až 80 % (na základe dostupných analýz).

Riešením nie je vybudovanie nových spaľovni komunálneho odpadu, ale zvyšovanie miery jeho triedenia, zavedenie povinnej úpravy zmesového komunálneho odpadu pred skládkovaním (povinnosť opakovane odkladaná, aktuálne do roku 2027) a dôsledná implementácia prijatých legislatívnych aktov na úrovni EÚ s cieľom prechodu na obehové hospodárstvo. Nový akčný plán EÚ pre obehové hospodárstvo zdôrazňuje potrebu znižovania spotrebnej stopy a zdvojnásobenie miery využívania obehových materiálov, pričom stanovuje konkrétny cieľ: *„znižiť množstvo zvyškového (nerecyklovaného) komunálneho odpadu na polovicu do roku 2030“*.

Na strane 272 posudku posudzovateľ uvádza, že *„transport odpadu na vzdialenosť do 200 km môže mať príspevok k ročným emisiám CEZO približne 10 %“* Podľa nášho názoru nejde o zanedbateľný podiel na celkových emisiách CO₂.

⁹ https://zerowasteurope.eu/wp-content/uploads/edd/2019/09/ZWE_Policy-briefing_The-impact-of-Waste-to-Energy-incineration-on-Climate.pdf

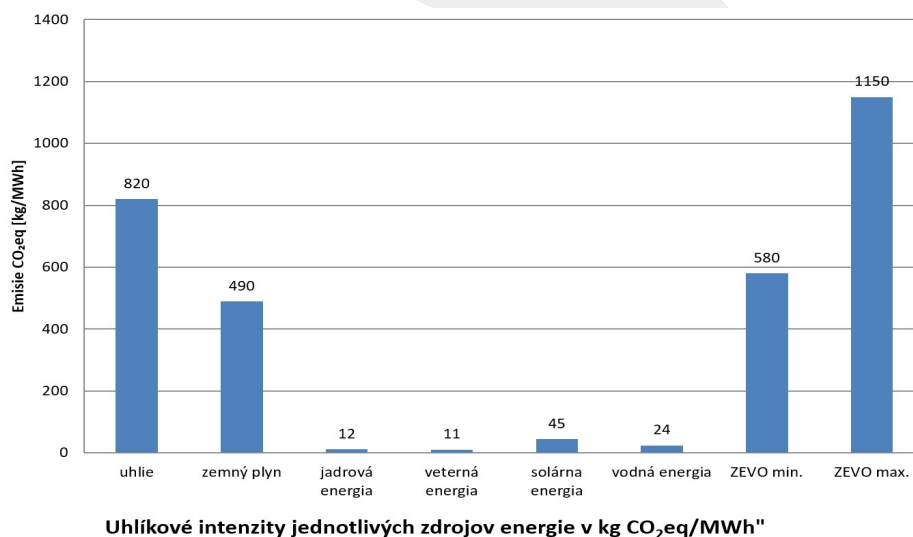
Posudzovateľ sa zároveň vôbec nevyjadril k nasledovným zásadným námietkam:

- podhodnotenie emisií zo spaľovania 18 000 ton plastov,
- očakávané zhoršenie uhlíkovej bilancie CEZO v čase jeho spustenia v dôsledku vyššej miery triedenia biologicky rozložiteľných odpadov,
- trend zhoršovania uhlíkovej bilancie CEZO vplyvom meniaceho sa energetického mixu v elektrizačnej sústave.

MŽP sa nevyjadrilo k predmetnej výhrade. Vo svojom vyjadrení iba konštatuje, že „budúci vývoj energetického mixu nie je možné spoľahlivo predikovať.“ Predmetom našej výhrady však nie je presná prognóza budúceho energetického mixu, ale jednoznačný trend postupného znižovania uhlíkovej intenzity elektriny dodávanej do siete. Prevádzka CEZO by tento trend oslabovala, keďže by do energetického mixu prinášala elektrinu s vyššou uhlíkovou intenzitou.

K bodu C/

Spaľovanie komunálnych odpadov je vysoko emisný proces, a preto jeho realizácia v období snáh o dekarbonizáciu pôsobí kontraproduktívne. V nasledujúcom grafe sú uvedené hodnoty uhlíkovej intenzity jednotlivých zdrojov energie podľa IPCC (Medzivládny panel pre zmenu klímy). IPCC však neuvádza hodnoty pre ZEVO a s týmto spôsobom výroby energie ani nepočíta. Z tohto dôvodu sme použili údaje o uhlíkovej intenzite z dvoch už spomenutých zdrojov.^{10,11,12} Porovnanie uhlíkovej intenzity zdrojov jasne ukazuje, že ZEVO patrí medzi zdroje s vysokou uhlíkovou záťažou a jeho rozširovanie by malo negatívny vplyv na klímu.

Posudzovateľ považuje konštatovanie spracovateľa Správy o hodnotení, podľa ktorého má CEZO potenciál pôsobiť ako mitigačné opatrenie na zmierňovanie klimatických zmien (najmä

¹⁰ https://zerowasteurope.eu/wp-content/uploads/edd/2019/09/ZWE_Policy-briefing_The-impact-of-Waste-to-Energy-incineration-on-Climate.pdf

¹¹ <https://www.opendemocracy.net/en/incinerators-more-polluting-than-coal-stations-greenwashing-uk-carbon-plastic-renewable/>

¹² <https://data.parliament.uk/writtenevidence/committeeevidence.svc/evidencedocument/environment-food-and-rural-affairs-committee/plastic-food-and-drink-packaging/written/104997.pdf>

zlepšením kvality podzemných a povrchových vôd a znížením negatívnych dopadov na obyvateľstvo v dôsledku odklonu odpadu od skládkovania a jeho energetického využitia) za odôvodnené a podložené praxou krajín západnej Európy. Takéto tvrdenie však považujeme za zavádzajúce vo vzťahu k aktuálnej environmentálnej politike EÚ. Spaľovanie komunálneho odpadu je spojené s významnými emisiami skleníkových plynov, pričom podstatná časť pochádza z fosílnej zložky odpadu (napr. plastov). Skutočnosť, že spaľovne komunálneho odpadu majú byť z dôvodu významnému príspevku k emisiám CO₂ zahrnuté do systému obchodovania s emisnými kvótami (ETS), predstavuje dostatočný dôkaz, že tieto zariadenia nemožno považovať za mitigačné opatrenia.

MŽP SR použilo nejasné a zavádzajúce tvrdenie, podľa ktorého navrhovaná činnosť predstavuje klimaticky priaznivejšiu alternatívu oproti referenčným scenárom nakladania s odpadom. Navrhovateľ aj MŽP SR však v skutočnosti vychádzajú iba z jediného referenčného scenára, a to zo skládkovania neupraveného odpadu, ktoré predstavuje najnižšiu a environmentálne najmenej priaznivú úroveň hierarchie odpadového hospodárstva. Úplne opomenuté zostali scenáre zohľadňujúce očakávané budúce zmeny v oblasti skládkovania, ako aj postupné zvyšovanie miery triedenia a recyklácie, predchádzanie vzniku odpadu a ďalšie opatrenia zodpovedajúce vyšším stupňom hierarchie odpadového hospodárstva.

2.7. Stanovisko k vyjadreniu MŽP SR k pripomienke č. 7

Realizácia CEZO by znamenala zvýraznenie efektu tepelného ostrova, ktorý predovšetkým v mestách v letných mesiacoch ohrozuje verejné zdravie. Teplota spalín v komíne navrhovanej spaľovne bude 170 °C a za rok pôjde o vypustenie 3 490 400 000 m³ takéhoto horúceho vzduchu. Takáto masa horúceho vzduchu bude určite príspevkom pre zvýraznenie tepelného ostrova v Bratislave. **Z uvedeného dôvodu sme navrhovateľa požiadali, aby k Správe o hodnotení doplnil modelové posúdenie šírenia tepla prostredníctvom horúceho vzduchu vypúšťaného z komína, ako aj z prevádzky navrhovanej spaľovne a to osobitne pre zimné a letné obdobie. Navrhovateľ túto požiadavku odmietol s odôvodnením, že nie je relevantná z hľadiska vypracovania Správy o hodnotení podľa zákona EIA.** Podľa nášho názoru, by umiestnenie CEZO v Bratislave bolo v rozpore s mitigačnými a adaptačnými opatreniami mesta zameranými na zmierňovanie dôsledkov klimatickej zmeny. Prevádzka zariadenia by predstavovala trvalý a intenzívny zdroj tepla a horúceho vzduchu, ktorý by mohol prispievať k zhoršovaniu miestnej mikroklimy a tepelnej pohody obyvateľov. S postupujúcou klimatickou zmenou nadobúda problematika mestských tepelných ostrovov čoraz väčší význam, pričom súčasné urbanistické opatrenia sa snažia eliminovať ich nepriaznivý vplyv na klímu mesta.

MŽP SR sa s touto pripomienkou vecne vôbec nevysporiadalo a obmedzilo sa iba na konštatovanie, že ju „berie na vedomie“.

2.8. Stanovisko k vyjadreniu MŽP SR k pripomienke č. 8

V predmetnej pripomienke sme vyjadrili nesúhlas s realizáciou navrhovanej činnosti aj z dôvodu možného ohrozenia zdravia obyvateľov žijúcich v jej okolí.

Výsledkom predloženého „Imisno-prenosového posúdenia stavby“ je, že *„uvedená stavba vyhovuje požiadavkám a podmienkam, ktoré sú ustanovené právnymi predpismi vo veci ochrany ovzdušia pre nové zdroje znečisťovania ovzdušia.“* Dokonca sa v nej uvádza, že najvyššie príspevky hodnotených znečisťujúcich látok boli vo všetkých modelových situáciách hlboko pod limitnými hodnotami. Je však potrebné poukázať na fakt, že takéto posúdenie sa vypracúva za predpokladu dodržiavania emisných limitov, čo v prípade ťažkých kovov a dioxínov (PCDD/PCDF) je v praxi ťažko preukázateľné vzhľadom na skutočnosť, že tieto znečisťujúce látky sa nemonitorujú kontinuálne, ale len 1 x za polroka a za ustálených podmienok.

Aj keď sa za posledné desaťročia značne zlepšila úroveň zachytávania znečisťujúcich látok zo spaľovní odpadov do ovzdušia, stále však existujú situácie, ktoré sa vymykajú normálnym prevádzkovým podmienkam a vtedy dochádza k úniku znečisťujúcich látok vo zvýšenej miere. Rovnako platí, že čím viac znečisťujúcich látok sa zachytí vo filtračných zariadeniach, tým viac sa hromadia v popolčeku a v popole, ktoré predstavujú približne 30 % hmotnosti pôvodného vstupného materiálu, pretože neplatí, že všetky nebezpečné látky prítomné v odpade sa vysokými teplotami degradujú.

Za ustálených podmienok prevádzky spaľovne je možné dosahovať skutočne veľmi nízke hodnoty zo stanovených emisných limitov vypúšťaných znečisťujúcich látok do ovzdušia. V prípade nábehov a odstávok spaľovacieho procesu, ako aj pri potrebe zastavenia prevádzky z dôvodu údržby alebo opravy porúch (tzv. OTNOC podmienky), však dochádza k zvýšenému úniku emisií znečisťujúcich látok, vrátane veľmi nebezpečných látok ako sú dioxíny a furány. Zvýšené hodnoty emisií dioxínov boli namerané napríklad pri nábehu a odstávke spaľovne v Harlingene v Holandsku¹³, zároveň bolo preukázané, že pri týchto stavoch môže dôjsť k vzniku takého množstva emisií dioxínov, ktoré zodpovedajú polročnej normálnej prevádzke.

Existujú štúdie, výskumy, ktoré poukazujú na nebezpečie ohrozovania zdravia obyvateľstva v súvislosti so spaľovňami odpadov:

- a) Komplexná štúdia 11 austrálskych odborníkov v oblasti ochrany zdravia identifikovalo 61 prác, ktoré preukázali nepriaznivé účinky na zdravie obyvateľstva v súvislosti so spaľovňami odpadu.¹⁴
- b) Výskum dlhodobého merania dioxínov na spaľovni v Harlingene (roky 2015 až 2017) spojeného s biomonitringom (slepačie vajcia) dioxínov, furánov a PCB v okolí tejto spaľovne zistil hodnoty týchto toxických látok nad povolenú hranicu.¹⁵
- c) Existujú aj nové zistenia o riziku ďalších a pre zdravie veľmi nebezpečných emisií zo spaľovní, ktorými sú drobné častice menšie ako 2,5 µm.^{16 17}
- d) Výskum výskytu toxických látok biomonitringom (slepačie vajcia, ihličie a machy) v okolí spaľovní komunálnych odpadov v Kaunase, v Plzni a v Madride (rok 2021) preukázali vysoké prekročenie dioxínov (PCDD/F), dioxínom podobných PCB, PAH a PFAS, pričom pravdepodobnosť ich pôvodu z uvedených spaľovní je vysoká.

¹³ <https://dioxin20xx.org/wp-content/uploads/pdfs/2018/461.pdf>

¹⁴ <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1111/1753-6405.12939>

¹⁵ https://www.researchgate.net/publication/321997816_Sampling_monitoring_and_source_tracking_of_dioxins

¹⁶ <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/13590840600554685>

¹⁷ <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1111/1753-6405.12939>

- e) Výskum biomonitoringu (slepačie vajcia, ihličie a machy) v okolí belgickej spaľovne v Beringene¹⁸, kde sa analýzy vykonávali pred spustením jej prevádzky (v roku 2019) a následne po jej spustení (v roku 2020) preukázali, že úroveň nameraných dioxínov a PCB látok sa zvýšila po spustení predmetnej spaľovne.

Považujeme za veľmi neuvážené a nešťastné umiestniť takýto rozsiahly zdroj znečisťovania ovzdušia do lokality s najväčšou a najhustejšie obývanou aglomeráciou na Slovensku, najmä vzhľadom na skutočnosť, že už v súčasnosti patrí podľa údajov Štatistického úradu úmrtnosť na rakovinu v Bratislave medzi najvyššie na Slovensku. Podľa MUDr. Marty Hájkovej, ktorá má 42 rokov praxe v oblasti pneumológie a ftizeológie, majú v Bratislave alergie, priedušková astma, chronická obštrukčná choroba pľúc a pľúcne fibrózy stúpajúci trend, pričom tento vývoj nie je spôsobený fajčením, ale zlou kvalitou ovzdušia.¹⁹

Navrhovateľ vzal na vedomie predložené výsledky výskumov a odborných štúdií, vecne sa s nimi však nijako nevysporiadal. Rovnako postupovalo aj **MŽP SR, ktoré sa k obsahu predmetnej pripomienky vôbec nevyjadriло a obmedzilo sa iba na konštatovanie, že ju „berie na vedomie“**

2.9. Stanovisko k vyjadreniu MŽP SR k pripomienke č. 9

Na základe požiadavky, aby správa o hodnotení obsahovala posúdenie predmetnej spaľovne odpadov podľa vykonávacieho rozhodnutia Komisie (EÚ)2019/2010 z 12. novembra 2019, ktorým sa podľa smernice Európskeho parlamentu a Rady 2010/75/EÚ o priemyselných emisiách stanovujú závery o najlepších dostupných technikách (BAT) pre spaľovanie odpadu, bolo toto vyhodnotenie vypracované.

Na strane 49 posudku sa uvádza, že spaľovňa spoločnosti Linz AG STROM v Linzi (Rakúsko) predstavuje referenčné zariadenie k navrhovanej činnosti, pričom spracovatelia posudku vykonali jej obhliadku. Na základe tejto návštevy mali byť doplnené informácie týkajúce sa konkrétnych technologických uzlov, ako aj systému čistenia spalín posudzovanej činnosti. Na základe preskúmania technológie čistenia spalín v Linzi je však potrebné konštatovať, že predmetná spaľovňa má – na rozdiel od navrhovaného riešenia v Slovnafte – kombinovaný viacstupňový systém čistenia spalín, ktorý zahŕňa aj dvojestupňový mokrý scrubber²⁰. V prípade spaľovne Slovnaft je na zníženie množstva vypúšťaných kyslých plynov navrhnutý koncept kondicionovaného suchého alebo suchého systému (Príloha č. 9 k Správe o hodnotení). V odbornej praxi je pritom všeobecne známe, že viacstupňové kombinované mokré systémy dosahujú vyššiu účinnosť pri odstraňovaní plynných znečisťujúcich látok v porovnaní so suchými systémami. V tejto súvislosti sme upozornili, že posudzovateľ napriek poznatkom získaným počas návštevy referenčného zariadenia v Linzi túto zásadnú skutočnosť vo svojom hodnotení nezohľadnil a bližšie sa ňou nezaoberal. Z uvedeného dôvodu sme požadovali doplnenie odborného posudku. MŽP SR sa však s touto požiadavkou vecne nevysporiadalo.

¹⁸ <https://www.toxicowatch.org/single-post/biomonitoring-beringen-belgium-2021>

¹⁹ https://drive.google.com/file/d/1IRn2rL7r_9ZftGJXVnr5iZZJ_nORuejQ/view?usp=sharing

²⁰ https://nachhaltigwirtschaften.at/resources/iea_pdf/fbc-presentation-2016-11-23-enova.pdf?utm_source=chatgpt.com

Skutočnosť, že posudzovateľ ani MŽP SR nepožadovali použitie najúčinnnejšieho dostupného systému čistenia spalín, považujeme za závažné opomenutie verejného záujmu, predovšetkým z hľadiska ochrany zdravia obyvateľov Bratislavy.

Podľa nášho názoru MŽP SR vo svojich vyjadreniach nezohľadnilo nami predložené dôkazy a odborné zdroje poukazujúce na negatívne vplyvy energetického zhodnocovania odpadov. Rovnako opomenulo súčasné trendy v odpadovom hospodárstve ako aj aktuálne strategické a legislatívne dokumenty EÚ. Vo svojom posúdení nezohľadnilo ciele a smerovanie politiky a právnych predpisov EÚ v oblasti odpadového hospodárstva, ktoré spočívajú v prechode k udržateľnému a obehovému hospodárstvu a v dosiahnutí klimateckej neutrality do roku 2050.

Nedostatočne zistenie skutkového stavu veci, neúplné a nedôsledné preskúmanie našich pripomienok ako aj úplné opomenutie pripomienok č. 2, 7 a 8 považujeme za závažné procesné pochybenia, ktoré by mali mať za následok nezákonnosť Záverečného stanoviska.

Na základe uvedeného navrhujeme, aby príslušný orgán napadnuté záverečné stanovisko zrušil a vydal rozhodnutie, ktorým vysloví nesúhlas s realizáciou navrhovanej činnosti, prípadne, aby napadnuté záverečné stanovisko zrušil a vec vrátil príslušnému orgánu na nové prejednanie a rozhodnutie.

S pozdravom

Priatelia Zeme – SPZ
Haluzice 761; 913 07 Boľáca
IČO: 35 529 261

Branislav Moňok
predseda organizácie